



ЛИСТ ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈЕ СРБИЈЕ

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА



СНАЖНО У МОДЕРНИЗАЦИЈУ ДИСТРИБУТИВНЕ МРЕЖЕ





Снажно у модернизацију дистрибутивне мреже



Иза нас је година великих изазова, на које су и у најтежим околностима, запослени Електродистрибуције Србије успешно одговорили преданим и пожртвованим радом. И у летњој и у зимској сезони наша земља била је на удару незапамћених временских непогода, суперћелијских олуја и мећава, које су нанеле велику штету и дистрибутивној мрежи. Ангажовали смо све расположиве техничке и материјалне ресурсе, а монтери су на терену даноноћно радили како би и најнеприступачнији делови земље добили електричну енергију.

Поносан сам што су протеклу годину обележиле и веома значајне инвестиције у обнову и модернизацију дистрибутивне мреже. Започета је или завршена изградња великог броја трафостаница, а многи електроенергетски објекти су темељно реконструисани. Око три милијарде динара уложено је у обнову нисконапонске мреже на подручју Краљева, Крагујевца и Ниша. Уместо дотрајалих дрвених стубова, постављено је 23.000 нових бетонских и стотине кило-

метара алуминијумско-челичних проводника је замењено отпорним самоносивим кабловским сноповима. Ужице је добило другу високонапонску трафостаницу и тиме резервни правац напајања за више од 70.000 становника. Нови прикључци, мрежа и трафостанице довели су електричну енергију до новоизграђене главе железничке станице у Београду, нових фабрика, стадиона и кључних институција.

Убрзано на терену, уграђују се и паметна бројила у оквиру плана да се из средстава обезбеђених уз подршку Владе Србије, модернизује око 30 одсто мерних уређаја. До краја деценије, имаћемо око 80 одсто паметних бројила у систему, што је циљ и ЕУ. На тај начин, унапредићемо очитавање утрошене електричне енергије, смањити губитке на дистрибутивној мрежи, а створиће се и услови за уштеду електричне енергије за кориснике.

Електродистрибуција је била и чврста карика у ланцу ширења производње електричне енергије из обновљивих извора у енергетском систему. Половином децембра у регистру смо имали око 2.500 купаца произвођача, а процес одобравања и прикључења на мрежу смо максимално убрзали. Спремни смо и да у што краћем року решимо око 25.000 захтева у оквиру акције Владе Србије за привремено прикључење на комуналну инфраструктуру за нелегалне стамбене објекте.

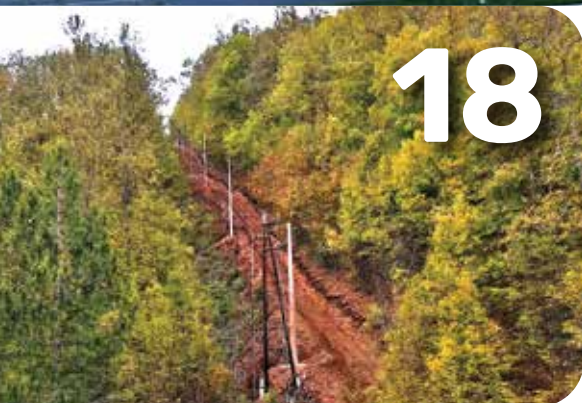
За одмор нема времена. И у наредној години, пред нама су значајни послови, велики и амбициозни циљеви. Сигуран сам да ће запослени, као и до сада, уложити велики труд и знање како би планови били остварени. И да ће дистрибутивни систем електричне енергије бити додатно унапређен, у корист свих наших корисника.

Хвала запосленима, јер на сваком кораку доказују да су управо они наша највећа вредност и желим им добро здравље, срећу и много личних и пословних победа у Новој години!

Бојан Атлагић

В.д. директора Електродистрибуције Србије





САДРЖАЈ:

- 5 СИНДИКАТ:**
Потписан Колективни уговор
за Електродистрибуцију Србије
Људи на првом месту
- 6 ТЕМА БРОЈА:**
Лакша штедња енергије и мањи губици на мрежи
Стижу паметна бројила
- 8 АКТУЕЛНО:**
Монтери на задатку
Јачи од снега и ветра
- 9 Министарка енергетике пратила радове на терену**
Рекордно улагање у мрежу
- 10** Подршка мерама Владе у процесу легализације
Стигло 25.000 захтева за прикључење
- 12** Пројекат напајања нове главне железничке станице
Прокоп у пуном сјају
- 13** Инфраструктура за подршку привредном развоју
Улог за бољу будућност југоисточне Србије
- 14** ДП Београд и ДП Ниш спремни за наступајући зимски период
Стабилно и на минусу
- 16** У близини Адашеваца се гради и повезује СН мрежа
За радну зону од националног значаја
- 18 РЕПОРТАЖА:**
Реконструкција далековода 10 kV Рошци
Сваки нови стуб је подвиг

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

658(497.11)(085.3)

ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА:
лист Електродистрибуције
Србије / главни и одговорни уредник:
Александра Јанчић Ракичевић. -
2021, бр. 1 – децембар - Београд :
Електродистрибуција Србије, 2021-
(Београд : Бирограф доо). - 30 стр

Тромесечно.
ISSN 2812-7668 = Електродистрибуција
(Београд, 2021)
COBISS.SR-ID 54609417

„Електродистрибуција“
Лист Електродистрибуције Србије

Издавач:
Електродистрибуција Србије д.о.о. Београд
Булевар уметности бр. 12
11070 Београд – Нови Београд

В.Д. директор:
Бојан Атлагић

Директор Центра за односе с јавношћу:
Звездана Јовановић-Поповић

Главни и одговорни уредник:
Александра Јанчић Ракичевић

Адреса редакције:
Булевар уметности бр. 12
11070 Београд – Нови Београд
Тел. редакције: 021/4821012
Mail: pr@ods.rs

www.elektrodistribucija.rs

Штампа:
BIROGRAF COMP DOO BEOGRAD
Атанасија Пуље бр. 22
11000 Београд

Насловна страна:
Раденко Живковић

Тираж:
2.500 примерака
Излази тромесечно



Потписан Колективни уговор за Електродистрибуцију Србије Људи на првом месту

Постигнут максимум у правима запослених и уважене све специфичности дистрибуције електричне енергије

Запослени у Електродистрибуцији Србије добили су први колективни уговор којим су проширена права радника и одређена фиксна вредност радног часа. Колективни уговор су 12. октобра потписали Бојан Атлагић, в. д. директора Електродистрибуције Србије, Дубравка Ђедовић Хандановић, министарка рударства и енергетике и Бранко Томић, председник Синдиката радника Електродистрибуције Србије.

- При изради колективног уговора узете су у обзир све специфичности претежне делатности Електродистрибуције Србије и организационе структуре, како би се детаљније дефинисала права, обавезе и одговорности запослених, а посебна пажња посвећена је безбедности и здрављу на раду. Потписивање трогодишњег колективног уговора значиће додатну сигурност за више од 8.700 запослених, као и јаснија правила за рад синдиката у овом предузећу - рекла је Ђедовић Хандановић.

- Овај уговор је доказ да када је намера добра можемо лако наћи заједнички језик. Запослени су кључни стуб Електродистрибуције Србије, што се свакодневно види на терену, а Колективни уговор је потврда да ћемо и убудуће посебну пажњу посветити њиховим правима – рекао је Атлагић након потписивања Колективног уговора у Влади Србије.

- Верујем да ће нови колективни уговор бити и основа за наставак добре сарадње са синдикатом и да ћемо заједно радити на остваривању планираних циљева. Атлагић је нагласио да су пред нама инвестиције у изградњу и модернизацију дистрибутивне мреже за стабилно напајање електричном енергијом нових фабрика, аутопутева, стадио-



на, сајамског комплекса, као и домаћинстава и привреде.

- Сигуран сам да ћемо успешно завршити све те пројекте захваљујући стручним и посвећеним запосленима, а колективни уговор је гаранција да ће имати квалитетне услове за рад – рекао је Атлагић. Председник Синдиката радника Електродистрибуције Србије Бранко Томић истакао је да је кроз рационално сагледавање и разумевање свих околности, постигнут максимум у правима запослених, а задржана су претходно стечена права.

- Препознате су и уважене све специфичности дистрибуције електричне енергије која је, подсетио бих, делатност од општег интереса. И за запослене и за синдикат ово је најзначајнији дан, јер је то први колективни уговор који потписујемо од када је основана Електродистрибуција Србије. Најважније од свега је да наши запослени могу да осећају сигурност и поверење у оне који одлучују, како би се посветили у потпуности раду и обезбеђивању стабил-

не дистрибуције електричне енергије – оценио је Томић Колективни уговор ступа на снагу даном потписивања и објављивања, осим одредбе о вредности радног часа која се примењује од 1. јануара 2024. године. Поред фиксне и повећане вредности радног часа, међу главним новинама које доноси Колективни уговор су утврђени распони коефицијената за типична радна места и критеријуми за оцену радног учинка. Детаљно су уређена питања превенције радне инвалидности и рехабилитације запослених, издвајање средстава за Фонд солидарности, финансирање културних и спортских активности. Право на плаћено одсуство и солидарну помоћ за рођење детета проширено је на усвајање детета, а прецизније су дефинисане одредбе о јубиларној награди, о накнади трошкова погребних услуга у случају да преминули запослени није имао чланове уже породице, о дневницама, новогодишњим пакетићима и поклону за 8. март.

Р. Е.



Лакша штедња енергије и мањи губици на мрежи Стижу паметна бројила

За прву фазу замене око 470.000 бројила држава је обезбедила 110 милиона евра из ИПА фондова Европске уније

Електродистрибуција Србије убрзано је кренула у масовну кампању увођења паметних бројила за домаћинства и привреду са циљем да се до краја деценије замени најмање 80 одсто постојећих бројила за електричну енергију.

- У 2023. години имаћемо највећа улагања у нисконапонску и средњенапонску мрежу за последњих 30-40 година. Држава је обезбедила око 180 милиона евра за пројекте у дистрибутивном систему. Увођење паметних, односно дигиталних бројила саставни је део активности и инвестиција које су започете и помоћи ће да се боље управља потрошњом и да се брже реагује на отклањању кварова, али и на проблемима у снабдевању. Замена бројила ће додатно допринети да се смање губици на мрежи, а то пре свега значи и рационалнију потрошњу електричне енергије, али и очување животне средине - рекла је министарка рударства и енергетике Дубравка Ђедовић Хандановић на Међународној стручној конференцији „Како паметна дигитална бројила унапређују мерење потрошње електричне енергије и унапређују енергетски систем“, одржаној 1. децембра у организацији Енергије Балкана. Грађани у овом процесу неће имати никакав трошак, а имаће бројне користи, јер ће моћи да прате своју потрошњу и уоче како могу да штеде енергију. С друге стране, моћи ће даљински да се укључују и искључују потрошачи, као и да се брже уоче кварови, што доприноси ефикаснијем раду дистрибутивног система.

- За прву фазу замене око 470.000 бројила држава је обезбедила 110 милиона евра из



ИПА фондова Европске уније (ЕУ), док је ЕДС обезбедио 40 милиона евра за други део пројекта из кредита Европске банке за обнову и развој (ЕБРД). При крају су и преговори о кредиту Европске инвестиционе банке (ЕИБ) од 80 милиона евра – рекао је Саша Марчета, специјалиста за паметне мерне системе у Електродистрибуцији Србије.

Марчета је истакао да би, после реализације пројекта ЕДС уз помоћ средстава ЕУ, ЕБРД и ЕИБ, на мрежи требало да буде око 1,1 милион паметних бројила, односно око 30 одсто од укупног броја.

Он је нагласио ће овим пројектом бити омогућено увођење даљинског читавања бројила, што ће допринети елиминисању грешака које су се могле јавити.

- Паметна бројила су почетак увођења система напредне мреже односно smart grid и потпуне аутоматизације мреже - рекао је Марчета. Он је указао и да је паметни мерни систем који уводи ЕДС комплетно дело домаће памети, пошто су и бројила и софтвер производња српских компанија.

Дејан Поповић, председник





ПОСТАВЉЕНО 89.500 БРОЈИЛА

- Велики пројекат
- Електродистрибуције Србије
- за замену бројила започет
- је у Београду и Новом Саду,
- где је до половине децембра
- постављено око 89.500
- паметних бројила.
- - На подручјима која
- покривају огранци Баново
- брдо, Земун и Београд
- Центар биће замењено
- око 317.000 бројила, у
- Новом Саду око 65.000,
- биће измештено 38.000
- мерних места и замењено
- свих 49.000 индустријских
- бројила. Иако индустријска
- бројила представљају 1,5
- одсто од укупног броја,
- кроз њих протиче 40 одсто
- енергије и важно је што ће тај
- проток бити под потпуним
- надзором – истакли су у
- Електродистрибуцији Србије.

Савета Агенције за енергетику Србије рекао је да ће се интеграцијом дигиталних бројила у дистрибутивни систем Електродистрибуције Србије унапредити целокупна функционалност електроенергетског система, у погледу мерења потрошње електричне енергије и смањења губитака на мрежи.

- Увођење дигиталних бројила има вишеструки значај. Пре свега, смањиће се трошкови приликом очитавања мерних места, технички губици биће сведени на минимум, а то су само неки од чинилаца који ће утицати на модернизацију мреже – навео је Поповић.

Глиго Вуковић из Делегације Европске уније у Србији рекао је да је ЕУ препознала проблем у дистрибутивном систему и да је уз кредит ЕБРД од 40 милиона евра додала бесповратна средства од осам милиона евра за подршку реализацији пројекта увођења паметних бројила. Он је најавио могућност додатне подршке ЕУ.

Ненад Николић, генерални директор компаније EWG, једног од три домаћа произвођача паметних бројила која се уграђују у оквиру пројекта, нагласио је да се ради о најновијој генерацији уређаја са великим бројем функционалности.

Он је рекао да је кроз прву фазу пројекта замене и испоруке паметних уређаја ангажовано више од 100 домаћих фирми и да су инжењери ЕДС развили једну од захтевнијих техничких спецификација за бројила у окружењу, што гарантује да ће корисници добити савремен и добар уређај.

- Паметна бројила немају алтернативу. Реч је о опробаној технологији које је показала највише резултате успешности читања потрошње – нагласио је Николић.

Александар Скулић из компаније Метер енд контрол (Meter & Control) истакао је да у Србији постоји знање и код произвођача софтвера и код произвођача

бројила, као и код извођача радова. А све је то, по његовој оцени, гаранција да се успешно реализује пројекат увођења паметних бројила у електроенергетски дистрибутивни систем.

- Управо смо се вратили из Париза где је компанија Метер енд контрол била излагач на Енлиту, највећем европском сајму за паметна бројила. Произвођачи бројила из Србије ни по чему не заостају за технологијама у свету. То можемо да потврдимо тиме што је Метер енд контрол компанија која извози на три континента у више од 15 земаља - рекао је Скулић. Милош Живановић, директор ИТ компаније Нитес, која као и произвођачи бројила окупља домаће инжењере, рекао је да решења те компаније, која су примењена у ЕДС, омогућавају прикупљање, управљање и обраду података на различитим тачкама електродистрибутивне мреже.

Р.Е.



Монтери на задатку

Јачи од снега и ветра

И ове сезоне монтери су у суровим условима улагали надљудске напоре док су на снегом окованим пределима радили свој посао

Монтери Електродистрибуције Србије храбро су се изборили са последицама мећава и олујних ветрова који су крајем новембра и почетком децембра погодили велики део брдско-планинског дела Србије. Јако невреме, праћено обилним, влажним и тешким снегом нанело је озбиљну штету дистрибутивној мрежи на подручју Ивањице, Гоча, Нове Вароши, Голије, Сврљига, Владичиног Хана, Врања и других крајева. Све расположиве екипе биле су на терену и радиле у тешким условима да би у што краћем року нормализовале напајање електричном енергијом до сваке куће у крајевима погођених невременом. В. д. директора Електродистрибуције Србије Бојан Атлагић придружио се запосленима на терену у Новој Вароши, где је било најтеже због неприступачног терена и снега. На отклањању кварова биле су ангажоване све екипе локалног погона Нове Вароши и колеге из Електродистрибуције Ужице. Додатно су били ангажовани и електромонтери



из Лознице и Сомбора, као и екипе извођача из Бајине Баште. Монтери су на терену проводили и по 12 сати дневно, у веома тешким условима. Велике проблеме током санације кварова, поред изузетно неприступачног терена, правио је и велики број поломљених и савијених стабала и грана који су онемогућавали кретање возилима. Дужина далековода од више десетина километара на стрмим падинама додатно је отежавала лоцирање места квара и поправке. И ове сезоне монтери су у суровим



условима улагали надљудске напоре док су снегом и ледом окованим пределима радили свој посао. У ивањичком селу Брусник, на Голији монтери из Електродистрибуције Рашка пробијали су се кроз снег до груди док су помагали колегама из ЕД Чачак. То је био само још један доказ солидарности, пожртвованости и преданости послу који свакодневно показују запослени Електродистрибуције Србије.

P.E.

Министарка енергетике прати радове на терену Рекордно улагање у мрежу

Замена стубова, проводника, трансформатора и нове трафостанице за стабилно напајање

Електродистрибуција Србије у целој Србији улаже 180 милиона евра у дистрибутивни систем, што је највеће улагање у последњих неколико деценија, рекла је Дубравка Ђедовић Хандановић, министарка рударства и енергетике. Она је у новембру и децембру обишла више локација широм Србије, на којима се реализују инвестиције у обнову мреже и изградњу електроенергетских објеката. Новоизграђена ТС 110/35/10 Ужице 2, у коју је Електродистрибуција Србије уложила 488 милиона динара, пуштена је у рад почетком децембра. Она ће обезбедити сигурније и поузданије снабдевање за око 70.000 становника Ужица, речено је приликом обиласка те трафостанице, којем су присуствовали и Зоран Рајовић, директор Техничког центра Електродистрибуције Србије, Предраг Матић, директор Дирекције за планирање и инвестиције ЕДС, Јовица Јевтић, координатор ДП Краљево и Дејан Филиповић, директор огранка ЕД Ужице. До сада се цео град снабдевао само из једне трафостанице, а нова ће обезбедити резервно напајање за цело подручје Ужица са свим приградским и сеоским насељима. Електродистрибуција Србије инвестирала је ове године и око 15 милиона динара у замену трансформатора у Ужицу, а обнавља се и пет мрежа у вредности од 8,7 милиона динара. – Улажемо укупно 70 милиона евра да на територији целе наше земље реконструишемо НН мрежу, мењамо старе стубове бетонским, али и трансформаторе - истакла је министарка у селу Долац у општини Бела Паланка.

Само у Пироту и Белој Паланци уложено је укупно 260 милиона динара у замену дрвених стубова, водова и 10 трансформатора. Око 300 домаћинстава у Белој Паланци, посебно у зимским условима, имаће поузданије снабдевање електричном енергијом. На овом подручју реконструишу се и дотрајали електроенергетски објекти ниског напона. Обиласку радова присуствовали су и Драгослав Павловић, директор Сектора за планирање и инвестиције ДП Ниш, Зоран Ђорђевић, директор



огранка ЕД Пирот, Горан Мишић, руководилац Сектора одржавања у ЕД Пирот и Бојан Ђорђевић, шеф Пословнице Бела Паланка. У Смедереву је министарка нагласила да се од јула интензивно ради на реконструкцији надземне нисконапонске мреже вредности више од 120 милиона динара. Замењени су дотрајали дрвени стубови бетонским и повећана је преносна моћ проводника. У децембарској посети Крагујевцу министарка је обишла и радове на реконструкцији мреже у селу

Доња Сабанта, у оквиру којих се мења 210 стубова бетонским, и том приликом је рекла да је читаву мрежу модернизована. Инвестирано је 35 милиона динара, што је највеће улагање откад је ово место добило струју. – У Расинском округу улажемо око 325 милиона динара у нисконапонску мрежу. Замењено је и 15 трансформатора – рекла је Ђедовић Хандановић, приликом посете Општини Трстеник.

P.E.



Подршка мерама Владе у процесу легализације **Стигло 25.000 захтева за прикључење**

Око 65 одсто од укупног броја захтева за прикључење нелегалних објеката је на подручју Електродистрибуције Београд



Електродистрибуција Србије добила је око 25.000 захтева за привремено прикључење нелегално изграђених кућа и станова на електроенергетски систем и запослени улажу максималне напоре да се сви случајеви реше у што краћем року. Највећи број захтева, нешто мање од 65 одсто, упућен је за прикључке на територији Дистрибутивног подручја Београд.

- Спремно смо дочекали Уредбу о начину, условима и поступку привременог прикључења на електроенергетску мрежу незаконито изграђених објеката, до сада нелегализованих објеката и објеката који су у процесу легализације. Планирали смо и брзо се припремили за обиман посао издавања одобрења за преглед и прикључење свих мерних места - каже др Александар Јокић, координатор Дистрибутивног подручја Електродистрибуција Београд. - Велики број захтева је у обради, али службе Сектора

планске енергетике и инвестиција, као и Сектора за подршку тржишту спремне су за овај обиман посао. Када је Измена закона о планирању и изградњи ступила су на снагу 6. новембра 2018. године, велики број објеката који је био у фази легализације, остао је без могућности да добије прикључак. Уредбом Владе Србије која је у примени од 15. септембра 2023. године препознат је овај проблем па је онима који имају нелегалне објекте омогућено да до 15. октобра 2023. године у својим општинама поднесу захтев за привремено прикључење на комуналну инфраструктуру. У Сектору за заступање и уговарање кажу да у договору са Владом Србије и локалном самоуправом, ниједан грађанин који је поднео захтев и добио потврду, неће бити одбијен.

- Електродистрибуција не оцењује правне услове, већ ће грађани који добију потврду да испуњавају

услове и поднесу захтев, бити прикључени на мрежу пошто општине тај захтев проследи Електродистрибуцији Београд. Сектор планске енергетике и инвестиција тражиће решења за изградњу потребне енергетске инфраструктуре – истакли су у Сектору за заступање и уговарање ЕД Београд. До 15. децембра у Дистрибутивно подручје Београд стигло је 16.236 захтева да се за нелегалне објекте издају одобрења за прикључење. - Најкритичнија насеља су она која су нагло изграђена као Радиофар, Ледине, Сурчин, Миријево, Рупчине и Јајинци, а највећи притисак и највећи број захтева за легализацију везан је за Земун. Поређења ради, у Огранку ЕД Земун примљено је 6.043 захтева за прикључење на дистрибутивни електроенергетски система, а следећи је Огранак Београд – центар са 2.319 захтева. Најмање захтева, тачније 256, је у Огранку

Лазаревац. До посматраног датума издато је 331 одобрење и извршено је привремено прикључење - истиче др Јокић. Број примљених захтева није коначан, јер из локалне самоуправе после обраде захтеви и даље стижу на адресу ДП Београд.

- Ако се зна да годишње, у редовним активностима, прикључимо око 12.000 објеката, већ сада је посао на издавању одобрења повећан за више од двогодишњег нивоа – истакао је др Јокић.

У Дистрибутивном подручју Београд су, као и у свим сличним ситуацијама, према потребама обимног посла мобилисани сви ресурси да би се ефикасно одговорило на изазове и изашло у сусрет корисницима и потребама Града Београда и државе. Електродистрибуцији Београд је, свакако, у интересу да се у ЕД систем уведе ред и да се утрошена електрична енергија измери и наплати, али не само то, већ и да се грађанима помогне.

ПОВЕЋАН ИНТЕРЕС ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ У СВИМ ДП

У Дирекцији за планирање и инвестиције Електродистрибуције Србије прати се и анализира спровођење акције за привремено прикључење нелегалних објеката по дистрибутивним подручјима и њиховим огранцима.

- До 15.децембра 2023. године у Електродистрибуцији Србије укупно је примљено 25.249 захтева. За 662 захтева потребна је изградња недостајуће инфраструктуре, а до сада је 453 захтева одобрено и привремено прикључено – каже Предраг Матић, директор Дирекције за планирање и инвестиције.

У Дистрибутивном подручју Краљево примљено је 3.673 захтева. Највећи број захтева 1.680 примљен је у Електродистрибуцији Нови Пазар, а најмањи 49 у ЕД Аранђеловац. За 173 захтева биће потребна изградња недостајуће инфраструктуре, док је за 91



завршено прикључење.

У истом периоду у Дистрибутивном подручју Ниш примљено је 3.302 захтева. Највише, 1.431 у Огранку Врање, а најмање, укупно 45 у Огранку Пирот. Изградња недостајуће инфраструктуре затражена је за 136 захтева, а одобрење је издато и извршено је привремено прикључење за шест захтева.

У Дистрибутивном подручју Нови Сад примљено је 1.020 захтева, и то највећи број 394 у Огранку Нови Сад, а најмањи 18 у Огранку Зрењанин. За 25 захтева потребна је изградња недостајуће инфраструктуре, а за 24 захтева је издато одобрење и извршено је привремено прикључење.

У Дистрибутивном подручју Крагујевац примљено је 1.018 захтева, највећи број 509 у Огранку Крагујевац, а најмањи 211 у Огранку Пожаревац. За 11 захтева захтевана је изградња недостајуће инфраструктуре, а до 15. децембра одобрење је завршено је привремено прикључење за један захтев.

Миланка Стојанић

ЛАЗАРЕВАЦ – НОВИ ОГРАНАК ДП БЕОГРАД

- На основу измена Правилника о изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији послова у Електродистрибуцији Србије д.о.о. Београд, који је ступио на снагу 16. новембра 2023. године, Дистрибутивно подручје Електродистрибуција Београд чине подручја огранака Београд – центар, Баново брдо, Земун, Крњача, Младеновац, Обреновац и Лазаревац.
- До ове промене Лазаревац је припадао ДП Краљево.



Пројекат напајања нове главне железничке станице „Београд Центар“ Прокоп у пуном сјају

Свих 15 трафостаница смештено у један објекат који се налази у бетонској конструкцији изнад колосека

У железничкој станици „Београд Центар“ засијала је пуним сјајем нова станична зграда, захваљујући Електродистрибуцији Србије која је ефикасно и квалитетно испунила све захтеве за изградњу трафостаница и прикључење на дистрибутивну мрежу.

–Читав посао смо урадили у договореном року. Посебан изазов за инжењере из пројектног бироа Електродистрибуције Београд био је да осмисле техничко решење које би могло да се примени у ограниченом простору који је био на располагању. Наше колеге пратиле су читав поступак укључујући пројектовање и добијање потребних дозвола, наручивање опреме, уградњу и прикључење на 10 kV мрежу. Посао је урађен професионално, поштовани су сви технички стандарди и станична зграда је прикључена на дистрибутивни систем - рекао је др Александар Јокић, координатор за Дистрибутивно подручје Београд. Јокић је истакао да је инсталисана снага од 10,08 MVA за напајање електричном енергијом читавог комплекса подељена у 15 трафостаница. –Специфичност овог пројекта је да је свих 15 трафостаница смештено у један објекат, скромних димензија, који се налази у бетонској конструкцији изнад колосека. Направљена су и три прикључно-разводна постројења, смештена у техничку просторију позиционирану уз конструкцију – објаснио је Јокић. Постојење се састоји од 36 ћелија подељених у три целине и у њима се мери потрошња електричне енергије за све објекте.



Урађена је најсавременија опрема која осигурава поуздано и стабилно напајање електричном енергијом читавог комплекса станичне зграде и пратећих пословних објеката. Тиме су максимално испуњени захтеви инвеститора овог пројекта Инфраструктуре железнице Србије и компаније Railway City. Станичана зграда на Прокопу напаја се електричном енергијом из модерне трафостанице 110/10 kV „Аутокоманда“. Сва три разводна постројења имају могућност даљинског управљања и биће интегрисана у даљински систем. Нову, станичну зграду главне београдске железничке станице „Београд Центар“, такозвани Прокоп, на дан ослобођења Београда, 20. октобра отворио је председник Александар Вучић. Пројекат изградње је започет

још 1976. године и више пута је прекидан и настављан. Обимни радови у оквиру Прокопа, интензивирани су у децембру 2014. године, док је прва фаза радова завршена у јануару 2016. године.

У Прокоп инвестирано је 81,2 милиона евра, од којих је 15 милиона евра уложено у станичну зграду. Нова станична зграда се простире на око 6.000 квадратних метара, поседује 100 паркинг места, која се налазе на горњем новоу комплекса, 12 покретних степеница, 10 лифтова и 13 комерцијалних садржаја. Зграда ће имати чекаонице, продавнице, угоститељске објекте, амбуланту и инфо пулт. Кроз станицу тренутно саобраћају око 300 путничких возова дневно у домаћем и међународном саобраћају.

Катарина Поповић

Инфраструктура за подршку привредном развоју Улог за бољу будућност југоисточне Србије

Нови прикључци и стабилно снабдевање за погоне страних инвеститора у Нишу

Електродистрибуција Србије инвестира више од пет милијарди динара у изградњу нових и реконструкцију постојећих електроенергетских објеката потребних за прикључење погона страних инвеститора. У складу са овом тенденцијом, у Нишу се улажу значајна средства за обезбеђење снабдевања електричном енергијом производних погона аустријске компаније Palfinger и кинеских компанија Xingyu Automotive Lighting Systems и Yusei Machinery. Ова три пројекта Влада Републике Србије прогласила је пројектима од државног значаја, јер ће обезбедити нова радна места и убрзати привредни развој југоисточне Србије.

По речима Драгослава Павловића, директора Сектора за планирање и инвестиције Дистрибутивног подручја Ниш, аустријска компанија Palfinger, светски лидер на тржишту кранова и система подизања, један је од најзначајнијих инвеститора на територији града Ниша са улагањем од 35,5 милиона евра, што је више од четири милијарде динара. За потребе изградње погона ове компаније, нишка Електродистрибуција обезбедила је привремени прикључак од 100 kW, али ће у крајњој фази обезбедити укупну снагу од 4 MW. По узданошћу напајања омогућиће се изградњом двоструког кабловског вода из трафостанице 110/10kV Ниш 5. Почетак рада фабрике очекује се 2024. године, а до 2027. године Palfinger ће запослити укупно 375 радника.

Фабрика Palfinger у Нишу тренутно је велико градилиште чијем су отварању присуствовали председник Србије Александар Вучић, амбасадор Аустрије Кристијан Енбер, и директор компаније Андре-



ас Клаусер. Изненађени брзином и ефикасношћу којима се овај пројекат реализује, Енбер и Клаусер сложили су се да је Србија одличан партнер за сарадњу и земља вредна улагања. Павловић истиче да и Електродистрибуција Србије даје значајан допринос изградњи недостајаће инфраструктуре за погон фабрике Palfinger. У складу са закључком Владе РС, Електродистрибуција инвестира око 85 милиона динара, што је око 80% од укупне вредности прикључка.

Не мање значајне су и инвестиције кинеских компанија Xingyu Automotive Lighting Systems и њеног кооперанта компаније Yusei Machinery. Како Павловић објашњава, компанија Xingyu, једна од водећих компанија за дизајн и производњу ЛЕД расвете за потребе светских гиганата ауто индустрије попут компанија BMW, Audi, Reno, Opel и Volkswagen, и добила је прикључак 2021. године. Средином октобра у сарадњи са Сектором за планирање и инвестиције Дистрибутивног подручја Ниш и Огранком Ниш, на дистрибутивну мрежу прикључена је и кинеска компанија Yusei Machinery. Надлежне службе нишке Електродистрибуције

активно су учествовале у дефинисању техничких решења и благовремено издале сва неопходна документа за прикључење (мишљења, услове за пројектовање и прикључење, решења о одобрењу за прикључење и сл.) оба погона. Кинеска компанија Yusei Machinery, погон за производњу аутомобилских делова у Нишу основана је уз помоћ Министарства привреде. У јуну 2023. године Савет за економски развој одобрио је 2,9 милиона евра подстицаја овој успешној кинеској компанији која се заузврат обавезала да до краја 2026. године сукцесивно запосли 280 нових радника и додатно инвестира најмање 20,8 милиона евра.

Ова три пројекта само су део улагања у Ниш. Захваљујући циљаној подршци Владе Републике Србије осигурани су услови за успешно пословање, квалификована радна снага, и стратешке локације које привлаче све више страних инвеститора. Електродистрибуција ће и кроз будуће пројекте наставити да пружа подршку развоју Ниша и целокупне југоисточне Србије.

Тамара Величковић Славковић



ДП Београд и ДП Ниш спремни за зимски период

Стабилно и на минусу

У дистрибутивним подручјима Београд и Ниш су урађене ревизије свих електроенергетских објеката предвиђене годишњим плановима одржавања

Превентивне ревизије електроенергетских објеката, трафостаница и припадајућих водова 110 и 35 kV, у дистрибутивним подручјима Електродистрибуције Србије започете су одмах по завршетку претходног зимског периода, према плану који се ради у координацији са Дирекцијом за управљање ДЕЕС. Као и ранијих година, безнапонско стање обезбеђено за потребе редовног превентивног одржавања користи се да се у трафостаницама, поред редовних испитивања, мерења и подешавања, отклањају и недостаци на системима уземљења и громобранске заштите.

Међу најважнијим активностима сектора за одржавање ЕЕ објеката и ММ у Електродистрибуцији Србије су и капитални ремонти, тј. радови на замени опреме, како постојећих 35 kV подземних водова, тако и замени прекидача у високонапонским трансформаторским станицама.

БЕОГРАД: РЕМОНТИ ПО ПЛАНУ ЗА ПОУЗДАН И БЕЗБЕДАН РАД ДЕЕС

У току „ремонтне сезоне“ у Дистрибутивном подручју Београд, током 2023. године урађено је 385 превентивних ревизија на 110 kV објектима и 843 на 35 kV напонском нивоу. Урађена су 262 превентивна ремонта на 110 kV и 315 на 35 kV објектима, а обављена су и 92 испитивања на енергетским трансформаторима и системима уземљења и громобрана.

Стање постојећих 35 kV уљних каблова је кључно питање у експлоатацији дистрибутивног електроенергетског система



Дистрибутивног подручја Београд, које утиче на прекиде у испоруци електричне енергије. Радови на замени каблова преко Старог железничког моста на Сави, који напајају ТС 35/10 kV „Савски венац“ у строгом центру града, завршени су током јесени. Стари регали, демонтирани су, а уместо њих су постављене металне цеви и кроз њих провучени нови ХНЕ каблови.

Радови на замени дуплог 35 kV вода од ТС 110/35 kV „Београд 9“ до ТС 35/10 kV „Батајница 2“, подземна деоница у дужини од 3 километара, од стубних места у центру Батајнице, до ТС 35/10 „Батајница 2“, су још у октобру били у завршној фази.

– Одлука да се замене стари каблови донета је због учесталијих кварова у току јесени. На тој деоници, која пролази и

испод међународне пруге Београд - Будимпешта, терен је подводан, има доста канала који нису редовно чишћени и у којима се меша фекална и атмосферска канализација. Електромонтери и копачи су током полагања и уклапања каблова на тој деоници радили у заиста тешким условима – каже Горан Радовановић, руководилац Сектора за одржавање ЕЕ објеката и ММ. – Зато смо и прибегли решењима да на појединим деоницама поставимо цеви, кроз које ћемо провући нове каблове, да тако заштитимо трасу од воде у неочишћеним каналима.

– У ТС 35/10 kV „Добро поље“ замењено је свих 16 прекидача 10 kV, затим у ТС 35/10 kV „Раковица“ 4 комада, а у ТС 110/10 kV „Славија“ биће замењени сви 10 kV прекидачи, а има их 44. Овде су малоуљни прекидачи производње Минел замењени савременим, вакуумским прекидачима марке Сименс, тако што су извличива колица транспортована у радионицу, на замену прекидача, а затим враћена, монтирана и испитана на лицу места – истиче Радовановић. – У ТС 110/35 kV „Београд 1“ опремљено је комплетно 110 kV поље Е5-110 kV прекидач, сабирнички и излазни растављач и мерни трансформатори. У ово поље је уведен новоизграђени 110 kV подземни вод, иначе власништво Електромреже Србије, који служи за напајање ТС 110/35 kV „Београд 6“ у центру града, тако да је на 110 kV страни обезбеђено двоструко напајање ове ТС.



НИШ НИШТА НЕ ПРЕПУШТА СЛУЧАЈУ

Упркос прогнозама метеоролога да нас очекује блага зима, електродистрибуције на југу и истоку земље, обједињене у ДП Ниш, ништа не препуштају случају. Обављене су неопходне припреме да електроенергетски систем функционише нормално, чак и да дође до повећаног оптерећења система и веће потрошње електричне енергије услед ниских температура, каже Саша Кордић, руководилац Сектора за одржавање електроенергетских објеката и мерних места.

– Одвојена су велика средства за ревизије и ремонте, која су пласирана кроз материјал и расклопну опрему, као и кроз услуге за специфичне радове који нису могли бити одрађени у сопственој режији – напомиње Кордић.

– Велику помоћ Службе за одржавање електроенергетских објеката на високом напону добиле су у појачању младим и стручним електромонтерима. Од непроцењивог значаја у извођењу активности везаних за одржавање објеката на високом напону је и изузетна сарадња са Дистрибутивним диспечерским центром и Подручним диспечерским центром.

– У току је реализација Окви-

рног споразума за реконструкцију нисконапонске електроенергетске мреже вредне 2,14 милијарди динара – каже Кордић и додаје да је половина поменутих средстава већ реализована. У току је и реализација Оквирног споразума за набавку електро трансформатора снаге 12,5 MVA за трансформаторску станицу напонског нивоа 110/35 kV „Апеловац“ у Нишу. Осим тога, ТС 110/35 kV „Бор 3“ ће после дужег времена поново снабдевати електричном енергијом рудник и град Бор са три енергетска трансформатора, захваљујући ремонту још једног 110 kV трансформатора. И за Прокупчане стижу добре вести. У „стодесетици“ у Прокупљу обављена је десумпоризација трафо уља у енергетским трансформаторима, а том приликом је санирано и цурење уља, па је све спремно за зимске услове рада и нормално снабдевање Прокупчана електричном енергијом.

У ДП Ниш, које у свом саставу има шест електродистрибуција, урађене су ревизије свих планираних ТС напонског нивоа 110 kV и 35 kV, што подразумева детаљан преглед целокупне опреме у овим објектима и корекцију појединих делова, уколико је то потребно. Комплетна

ревизија је урађена и на свим 35 kV надземним и кабловским водовима, што још више доприноси поузданости у редовном снабдевању електричном енергијом, без обзира на то какви су временски услови.

Значајне активности у одржавању електроенергетских објеката, које продужавају њихов радни век, обухватиле су замену трансформатора Т1 снаге 63 MVA у Нишу. У циљу доброг функционисања трансформатора у ТС напонског нивоа 110 kV постављени су нови вентилатори у свим огранцима. Заправо, све ТС напонског нивоа 110 kV, на ДП Ниш, добиле су нове вентилаторе, као и четири SF-6 прекидача 110 kV и 17 нових ВН растављача, који манипулацијом омогућавају да што мањи број корисника остане без струје док се не санира квар. Очекује се испорука још 22 нова 110 kV растављача. Нови вакуумски прекидачи, тачније њих 96, уграђени су у објектима 35/10 kV напонског нивоа.

И сеча дивљег растиња обраслог око мреже је од великог значаја за повећану поузданости снабдевања електричном енергијом, а према Кордићевим речима, у плану је још да се на деоници дугој 150 километара, очисте водови од обраслог растиња.

Оливера Манић
Миланка Стојанић



Монтери из Шида добитници највишег општинског признања

Електромонтери Електродистрибуције Србије - Пословница Шид, добили су „Децембарску награду“ - највише признање Општине Шид, за изузетан допринос и бескомпромисну посвећеност својој заједници за време трајања ванредне ситуације на територији те локалне самоуправе. Плакетом Општине Шид награђена је Електродистрибуција Србије за помоћ и подршку у отклањању последица олујног невремена које је 23. септембра, у атару места Бачинци срушило стубове далековода. Монтери са подручја Војводине и Београда непрекидно су на терену помагали да приоритетни потрошачи добију електричну енергију у најкраћем року. Вртићи, дом здравља, основне школе, пошта,



полиција, бензинска пумпа и хладњача имали су стабилно напајање захваљујући брзом пребацивању правца напајања и прикључивањем агрегата набављених у сарадњи са општинским и републичким

институцијама. Награде и признања уручене су добитницима на свечаности поводом обележавања 6. децембра - Дана ослобођења Шиде у Другом светском рату.

P.E.

У близини Адашеваца се гради и повезује СН мрежа За радну зону од националног значаја

Радна зона ће омогућити убрзани развој индустријске производње у Општини Шид

Нови комплекс радне зоне Адашевци добиће енергетску инфраструктуру за напајање електричном енергијом погона будућих домаћих и страних инвеститора, а процењена вредност инвестиције је око 200 милиона динара. Након израде инвестиционо техничке документације, крајем године се очекује и почетак изградње на терену. - Први корисници биће велике фабрике шидског Термовула (Thermowool) и мађарског произвођача сточне хране UBM FEED за које су потребни прикључци снаге 6 MW и 5 MW - каже Душко Виторовић, руководилац Сектора за планирање

и инвестиције у Огранку Сремска Митровица. Он истиче да у овом тренутку према информацијама добијеним од Општине Шид, постоји још 13 потенцијалних инвеститора заинтересованих за градњу објеката у Радној зони Адашевци, са за сада непознатом потребом за максималном електричном снагом, али је процена да она не би прелазила 4-5 MW. Виторовић објашњава да је у склопу изградње недостајућих ЕЕО потребно адаптирати трафостаницу 110/20 kV Шид опремањем изводних ћелија 20 kV. Потребно је и положити двоструки кабловски вода 20 kV



и оптички кабловски вод, за систем даљинског управљања, од те трафостанице до Радне зоне у дужини од 10,3 километра.

Маријана Јојић

Капитална реконструкција трафостанице Нови Пазар Радови обезбеђују нове мегавате

Комплетна реализација планирана за почетак следеће године

У току су грађевински и електро радови на осавремењавању трафостанице 110/10 kV „Нови Пазар 2“ постојеће инсталисане снаге 40 MVA. Дограђује се 110 kV трафо поље споља, као и 10 kV постројење, које ће у будућности бити у објекту. Радове изводи краљевачка Електромонтажа и сва опрема је испоручена. Укупна вредност инвестиције је 218 милиона динара.

Стара зграда се грађевински прилагођава за инсталирање нове опреме. Срушене су три просторије, а гради се једна нова у коју ће се сместити 10 kV опрема. Осавремењава се и заштита трансформаторских поља најмодернијим заштитним уређајима. По завршетку радова трафостаница ће бити опремљена новим трансформато-

ром инсталисане снаге 31,5 MVA. –Овом реконструкцијом се значајно побољшавају напонске прилике на нашем конзумном подручју. Осим поузданости и стабилности у снабдевању електричном енергијом добићемо и могућност за прикључење нових купаца у наредном периоду. То је веома важно, јер се град убрзано развија па је захтева за прикључење је све више – каже нови директор огранка Нови Пазар Бошко Ратковић. Нови Пазар је једно од ретких насељених места у Србији чије се број становника повећао између два последња пописа и то за чак 20 хиљада. Основне школе у центру града раде у три смене. Грађевинска индустрија је у пуном замаху, јер је потражња за стамбеним просто-



ром велика. Инвеститори свакодневно потражују прикључке за нове објекте, реконструкција трафостанице Нови Пазар 2 је за то главни предуслов.

Игор Андрић

Привредни и индустријски развој зајечарског округа Гради се трафостаница „Зајечар 4“

Изградња нових и реконструкција постојећих електроенергетских објеката на истоку земље

На дистрибутивном подручју огранка Електродистрибуција Зајечар, у самом граду Зајечару, започета је изградња ТС 35/10 kV „Зајечар 4“.

– Сврха изградње трафостанице је растеређење постојећих градских трафостаница 35/10 kV формирањем нових 10 kV извода из будуће ТС ка трафостаницама на подручју овог дела града – објашњава Саша Стојанчев, руководилац Сектора за планирање и инвестиције у огранку Електродистрибуција Зајечар. Такође, изградњом ове трансформаторске станице стварају се услови за прикључење

у пуном капацитету новоизграђеног модерног националног фудбалског стадиона чија је локација у непосредној близини овог електроенергетског објекта. Повећаће се и поузданост у снабдевању електричном енергијом самог града, али и поспешити индустријски и привредни развој Зајечара и околине, као и Соко бање. Трафостаница је пројектована за крајњу снагу 2x8 MVA, а у првој фази предвиђена је уградња два енергетска трансформатора снаге 4 MVA. – У грађевинском смислу, ова трафостаница биће саграђена по свим савременим стандарди-

ма – наводи Стојанчев. Такође, избор електро и телекомуникационе опреме биће у складу са свим најновијим захтевима у електроенергетици каже Саша Стојанчев.

Слађана Манчић



Реконструкција далековода 10 kV Рошци Сваки нови стуб је подвиг

Држава и град Чачак ће у инфраструктуру овог краја уложити укупно 900 милиона динара



Запослени у Електродистрибуцији Чачак раде на Каблару реконструкцију далековода 10 kV Рошци, чиме ће бити решено питање стабилног снабдевања електричном енергијом за шест села на обронцима планине. Радови надомак Овчар Бање и бројних манастира обухватају замену 120 дрвених стубова новим бетонским. Сваки подигнути стуб значи да су електро-монтери савладали 100 метара литице. Дневно могу да подгну само два до три стуба. –Алуминијумско-челични проводници се демантирају и на њихово место се уграђује самоносиви кабловски споп, а мењају се изолатори који су отежавали локализацију квара. Компанија је дала приоритет

реконструкцији овог далековода због честих прекида у напајању. Издвојено је око 30 милиона динара за коначно и квалитетно решавање напајања електричном енергијом у шест села. Када сав посао буде завршен на новим стубовима ће бити више од 22 километра мреже ниског напона од Овчар Бање до врха Каблара, каже Стојан Васовић директор огранка ЕД Чачак. Ради се на изузетно непристу-





пачном терену, на деловима трасе су стари стубови постављени на локацијама до којих не постоји приступ. Зато је сада потребно да се кроз каменито земљиште пробију путеви да би се пришло стубном месту. Ангажовани су и мини багери који једини могу да се крећу по стрмим падинама.

Мештани села Рошци, Каменица, Јанчићи, Врчани, Цагање и Овчар Бање не крију задовољство што ће добити нови далековод и решити питање стабилног снабдевања електричном енергијом. Очекују да ће им то омогућити даљи развој сеоског туризма на територији која се сврстава у природно богатство првог реда. Далековод Рошци је у средишту зелених шума и пропланака, а у близини познатог изворишта термо-минералне воде.

Ту је познати стари видиковац са кога је најлепши поглед на сјајне меандре Западне Мораве. Биће боље и снабдевање електричном енергијом, па може туристима бити добра база за планинарске туре.



Игор Андрић
Фото: Гвозден Николић



Стварамо услове за потребе фабрике „Колектор Етра“ У Барајеву се шири мрежа за индустрију

Пример добре сарадње привреде, локалне управе и Електродистрибуције Србије

У погону Барајево, Огранку Обреновац, пуштено је у рад прикључно-разводно постројење (ПРП) за потребе фабрике „Колектор Етра“ која се бави производњом и ремонтом енергетских трансформатора.

– Пошто се у индустријској зони Барајева гради још једна у низу фабрика, инвеститор се обратио Електродистрибуцији Србије и тражио захтевану снагу од 800 KW, за прву фазу изградње фабрике, док је за другу фазу потребно 3 MW – рекао је Момчило Јанић, директор Огранка Обреновац.

– За такве објекте урађено је прикључење на мрежу преко ПРП-а на основу којег можемо прикључити већи број трафостаница 10,04 kV. У том постројењу имамо разграничење, тако да се мале трафостанице могу „поређати“ у склопу фабрике зависно од њиховог производног процеса. Постојење је предато

на коришћење и управљање ЕДС-у, у чијем је сада власништву, а све у складу са важећим прописима и стандардима – каже Јанић.

Још једна од предности је, каже он, ширење мреже погодне за даљинско управљање, односно локализацију квара, као и развој индустријске зоне у Барајеву. У току је пројектовање 10 kV вода који ће напајати електричном енергијом трафостаницу, тј. ПРП и целу индустријску зону и са друге стране из правца ТС 35/10 kV „Бождаревац“. Тренутно напајање је радијално, изградњом поменутог вода биће затворен прстен и омогућено поузданије снабдевање из оба правца.

Подршку радовима у виду издавања локацијских услова, грађевинских дозвола и слично дала је и локална самоуправа на челу са председником општине Слободаном Адамовићем.

– Сарадња са Електродистрибуцијом Србије је на завидном нивоу, а посебно је интензивирана у протеклих осам година. Улагање у електроенергетску инфраструктуру је од великог значаја за нас, представнике градске управе, јер то значи сигурније снабдевање електричном енергијом свих потрошача и привредника у нашој општини – рекао је Адамовић. Када је реч о опреми, произвођач је „Scheider electric“. Инсталисан је систем за даљински надзор и управљање са функцијама локалне аутоматике. Интеграцијом у Систем за даљински надзор и управљање средњенапонском електродистрибутивном мрежом (СНДМ) на конзумном подручју Београда омогућава се потпун даљински надзор и управљање, као и координација у раду локалне аутоматике од стране Електродистрибуције Србије.

Катарина Поповић



Модернизација ТС 110/35 kV „Алексинач“ Поузданост као императив

Реконструкција трафостанице повећаће поузданост снабдевања и омогућити прикључење нових корисника



Један од главних циљева Електродистрибуције Србије је поузданост снабдевања и задовољство крајњих корисника електричне енергије. На томе се предано ради у свим огранцима. Доказ за то је и комплетна реконструкција ТС 110/35 „Алексинач“. Ова трафостаница веома је значајан електроенергетски објекат у електродистрибутивној мрежи југоисточне Србије, с обзиром на то да се из ње електричном енергијом напаја око 51.500 становника општине Алексинач и око 15.000 становника општине Сокобања. Ту су и бројна индустријска постројења у овом подручју, што потенцијално значи бржи привредни развој алексиначког краја. Поред замене дотрајале опреме,

један од битних разлога реконструкције и повећања инсталисане снаге трафостанице 110/35 kV „Алексинач“ је и стварање услова за прикључење 110 kV далековода у правцу ТС 110/35 kV „Сокобања“. Крајњи циљ је повећање поузданости напајања електричном енергијом конзума општине Алексинач и могућност прикључења нових корисника на дистрибутивну мрежу. Овим ће се омогућити и даљи привредни развој општине Алексинач од чега би корист имали сви грађани.

По речима Љубомира Ранчића, главног стручног сарадника у Сектору за планирање и инвестиције у Нишу, модернизација ове значајне алексиначке трафостанице подразумева комплетну замену

примарне и секундарне опреме и енергетских трансформатора 110/35 kV. Како Ранчић наводи, завршена је набавка целокупне опреме, решени имовинско-правни односи, и потписан уговор о извођењу радова на реконструкцији и уградњи нове опреме, чија се реализација очекује у наредном периоду. Завршени су и припремни радови, добијено позитивно мишљење ревизионе комисије за ИДП, а у току је и израда инвестиционо-техничке документације за исходовање грађевинске дозволе. Процењена вредност ове инвестиције је 434.376.000 динара.

Тамара Величковић Славковић



Нови трансформатори у трафостаницама 10/0,4 kV Донацијом до квалитетнијег снабдевања

Модернизација трафостаница на Дистрибутивном подручју Крагујевац

После вишегодишњег рада, дошло је време да се на Дистрибутивном подручју Крагујевац замени један број трансформатора у трафостаницама 10/0,4 kV. Захваљујући донацији Владе Републике Србије, тај посао ће бити урађен до краја 2023. године. Тако је огранку Електродистрибуција Крагујевац у првој транши испоручено 19 нових трансформатора вредности 43 милиона динара, од којих је 16 уграђено у трафостанице поменутог напонског нивоа у Крагујевцу, два у Рачи и један у Лапову. У циљу стабилнијег снабдевања, веће расположивости и поузданости система, као и смањења губитака у мрежи, сви донирани трансформатори ће бити инсталирани у одабране трафостанице 10/0,4 kV у Кра-

гујевцу, Рачи и Лапову. – Критеријум за замену постојећих трансформатора био је њихов век експлоатације – каже Зоран Ковачевић, руководилац Сектора за ЕЕО и ММ у огранку Електродистрибуција Крагујевац. Он додаје да ће нови трансформатори снаге 630 kVA, 400 kVA и 1000 kVA подићи поузданост система на виши ниво, смањити губитке и омогућити стабилније напајање дела конзума у Крагујевцу, Рачи и Лапову.

У оквиру овог пројекта Владе Републике Србије, и огранци Електродистрибуције Смедерево и Пожаревац су у првој транши добили укупно 27 нових трансформатора, вредних скоро 60 милиона динара за модернизацију трафостаница 10/0,4 kV у



Смедереву, Великој Плани, С. Паланци и Пожареvcу. У плану је да се додатни трансформатори испоруче и инсталирају до краја године.

Бојан Радојевић

Огранак Лесковац брине о примарној опреми Замена опреме у пет „стодесетки“

За поуздано снабдевање конзумног подручја електричном енергијом најважнија је оспособљеност највећих трансформаторских станица



Огранак Лесковац је у току 2023. године велику пажњу посветио замени примарне опреме у електроенергетским објектима високог напона. Тако је у трафостаници 110/35 kV „Босилеград“

извршена замена три напонска мерна трансформатора 110 kV и замена 110 kV излазног растављача новим растављачем са електромоторним погоном. Замењен је и 35 kV прекидач у трансформаторском пољу и опремљено ново 35 kV поље за 35 kV правац „Љубата“.

У трафостаници 110/35/10 kV „Бело Поље“ у 110 kV трафо пољу, за трансформатор Т1 замењена су три струјна мерна трансформатора, а у доводном 110 kV далеководном пољу стари растављач је замењен новим са електромоторним погоном.

У Власотинцу, истоимена ТС 110/35/10 kV замењен је 110 kV

напонски мерни трансформатор и два 110 kV растављача са моторним погоном, у трафо пољу и далеководном пољу. И у самом Лесковцу је замењена примарна опрема у две трансформаторске станице 110/x kV. У ТС 110/35 kV „Лесковац 1“ стара индуктивна реактанса замењена је металним отпорником за уземљење неутралне тачке. У ТС 110/10 kV „Лесковац 6“ уграђена су два нова 110 kV прекидача у далеководним пољима.

У складу са плановима одржавања у наредном периоду планира се наставак активности.

Небојша Станковић

Капиталне инвестиције у огранку Врање Светлије врањско језгро

Реконструкцијом ТС „Врање 2“ обезбеђује се квалитетније снабдевање корисника у центру града



Електродистрибуција Врање наставља са покретањем капиталних инвестиционих пројеката изградње електроенергетских објеката са тежњом да сваком кориснику на свом конзуму обезбеди квалитетну и поуздану испоруку електричне енергије. Пројектни задатак за реконструкцију трафостанице напонског нивоа 35/10 kV „Врање 2“ и изградњу кабловског вода 35 kV „ПКВ-Врањска Бања“ усвојен је на Техничком стручном савету. –Вредност радова на реконструкцији ТС 35/10 kV „Врање 2“ износи близу 304 милиона динара и очекује се припрема документације за објављивање јавне набавке за пројектовање, извођење радова и набавку опреме – рекао нам је руководилац Сектора за инвестиције Дистрибутивног подручја Ниш, Драгослав Павловић и додао да је реч о комплетној реконструкцији грађевинског и електро дела са повећањем инсталисане снаге ТС са 2x8 на 2x12,5 MVA. Будући да се трафо станица „Врање 2“ налази у самом

центру града, то подразумева да ће реализацијом ове инвестиције бити повећана поузданост напајања електричном енергијом постојећих корисника на овом конзуму, али ће се створити могућности за прикључење нових корисника на дистрибутивну мрежу. Та реконструкција ТС је од непроцењивог значаја за стабилно снабдевање електричном енергијом проширеног дела градске болнице, чији су радови у току, и поспешивање привредног развоја самог града Врања.

Квалитетно напајање електричном енергијом је један од пресудних услова за туристички развој Врањске Бање и враћање њеног старог сјаја. Зато је и одлучено да се приступи изградњи новог кабловског далековода 35 kV. – Општина Врањска Бања се електричном енергијом напаја преко ТС 35/10 kV „Врањска Бања“ инсталисане снаге 4+8 MVA. Трафостаница 35/10 kV „Врањска Бања“ је на дистрибутивну мрежу повезана преко далековода 35 kV „Сењак–

Врањска Бања“, што значи да нема други правац напајања, и у случају квара односно било какве хаварије на овом далеководу угрожено би било снабдевање електричном енергијом општине Врањска Бања – објаснио је Павловић.

Изградњом кабловског вода 35 kV од ТС 35/10 kV „ПКВ“ (Јумко) до ТС 35/10 kV „Врањска Бања“, како је Павловић истакао, осигурало би се поуздано напајање електричном енергијом потрошача на овом конзуму. Истовремено, самом изградњом предметног вода, стичу се и услови да се повећа инсталисана снага ТС „Врањска Бања“ са 4+8 MVA на 2x8 MVA, што је такође предвиђено планом инвестиција 2024-2026, чиме би се омогућио даљи привредни и туристички развој Врањске Бање, као и прикључење нових корисника на дистрибутивну мрежу. За реализацију ове инвестиције издвојиће се, како се сада процењује, преко 88 милиона динара.

Оливера Манић



Радови бржи од рокова

Завршена нова ТС у Пријеполу

У изградњу и опрему инвестиран 181 милион динара

Електродистрибуција Србије завршила је изградњу трафостанице 35/10 kV Велика Жупа у Пријеполу, која ће проширити капацитете за прикључке и унапредити квалитет напајања електричном енергијом за домаћинстава и привреду у близини границе са Црном Гором. - Нова трафостаница за подручје Велике Жупе, Ивања, Миоске, Камене Горе, Јабуке и дела Коловрата осигурава поуздано и стабилно снабдевање електричном енергијом. Више од 3.500 корисника имаће резервни правац напајања. Радови су приведени крају знатно брже него што је било планирано посебно захваљујући залагању домаћег извођача који гради објекат, као и подршци Општине Пријеполје и ажурности у издавању неопходних дозвола. ТС Велика Жупа, у коју је уложено

око 181 милион динара, један је од предуслова за привредни раст и заустављање миграција из овог подручја Србије. Ова инвестиција Електродистрибуције Србије омогућиће да се позитивно одговори на захтеве за прикључење нових

производних хала и пословних објеката заинтересованих инвеститора. Инсталисана снага трафостанице је два пута по 8 MVA, а трансформатори су произведени у Србији.

Игор Андрић



Инвестиције Електродистрибуције Србије на југу земље

Трафостаница за нови квалитет живота

Замајац индустријског и привредног раста Топличког округа

Да Прокупље, град на југу Србије и седиште Топличког округа, са око 25.000 становника у самом граду и око 40.000 у општини Прокупље, засија у новом руху, а купци електричне енергије добију квалитетније и поузданије снабдевање, побринула се Електродистрибуција Прокупље. У плану је инвестиција огранка за ову годину и изградња ТС 35/10 kV „Прокупље 5”. – Ова трафостаница повећаће поузданост у снабдевању електричном енергијом града Прокупља и околине – наводи Часлав Ђорђевић, директор Огранка ЕД Прокупље. Он додаје да ће изградња трафостанице довести до бржег индустријског и привредног

развоја Прокупља, поготово индустријске зоне Хисар, а доћи ће и до прикључења нових корисника на електроенергетску мрежу. – Ради обезбеђења услова за прикључење будућих купаца у индустријској зони Хисар, комплетно је изграђен двоструки прикључни вод 35 kV за ТС 35/10 kV „Прокупље 5” и склопљен уговор за изградњу саме трансформаторске станице. Израђена је инвестиционо пројектна документација, наручена крупна електро опрема, и у току је обезбеђење решења о извођењу радова, истиче директор Часлав Ђорђевић. Планирани рок за завршетак свих радова је 1. октобар 2024. године.

Слађана Манчић



Инвестиције Електродистрибуције Србије у огранку Крушевац Акција на реконструкцији ниског напона



Електродистрибуција Србије покренула је кампању реконструкције дистрибутивне мреже на подручју Огранка Електродистрибуција Крушевац што је побољшало напонске прилике и стабилност напајања електричном енергијом за велики број домаћинстава.

На неколико километара од центра Крушевца, реконструисане су мреже Мало Головоде 1 и 2. Оне су већ биле на бетонским стубовима, али је комплетно уже,

Стари стубови биће замењени новим бетонским, а жичани проводници снопом

рачунајући и прикључке, замењено снопом на укупној дужини од око 2,2 километра.

– Обезбеђене су боље напонске прилике за 152 потрошача, а укупна вредност посла је 4,9 милиона динара. Уградња снопа значи пре свега стабилније напајање и мањи број прекида и евентуалних падова напона у будућности, чак и за време јачих ветрова и већих снежних падавина – каже Игор Бабић, инжењер из огранка Крушевац.

У општинама Брус, Варварин и Александровац приоритет су имале мреже код којих су уочени повремени прекиди у напајању. Тако су изабране и две мреже у брдско-планинском делу Алек-

сандровца.

Стари стубови на мрежама Доњи Вратари 1 и 2 замењени су новим, бетонским. Уместо ужета постављен је сноп, па 85 потрошача дуж ових мрежа има добре напонске прилике. Тај крај су после невремена погодиле поплаве и клизишта која су оштетиле путеве. Приступ је био отежан за превоз стубова, а терен тежак за копање рупа.

– Посао је текао по плану, ископане су рупе за подизање 194 нова бетонска стуба, а на њима провучено 8,7 километара снопа. Вредност је 32,7 милиона динара – каже Аца Вучковић, стручни сарадник за одржавање у погону Александровац.

Игор Андрић

Трафостаница ускоро под кровом Енергетски замајац за Мрчајевце

Вредност инвестиције је већа од 300 милиона динара

Почела је градња трафостанице 35/10kV Мрчајевци у коју ће бити уграђена најмодернија опрема. Извођач радова је Кодар Енергомонтажа са подизвођачима Синтегра и Електроизградња.

Надзор за електрорадове у изградњи је поверен аналитичару за пословне процесе за планирање и инвестиције Марку Вујчићу. Он каже да је ово један од најважнијих послова огранка ЕД Чачак који ће по прикључењу трафостанице на 35kV далековод Заблаће-Бресница значајно поправити напонске прилике на овом делу конзума.

Кроз центар насеља пролази регионални пут М5, а уз улицу је стара трансформаторска станице типа „кула“ 10/0,4 kV. Она је коначно ван погона, и очекује се њено рушење. У близини је не-

давно изграђена МБТС 10/0,4 kV инсталисане снаге од 1.000 kVA која је преузела њену функцију. Скоро 3.000 становника имаће бољу испоруку електричне енергије, а самим тим и подстицај за повећање производње појединих пољопривредних производа, јер није безначајан податак да се на овом подручју годишње већ сада

произведе 900.000 килограма најбоље шљиве и милион килограма јунетине. Уз све то, како кажу, постоје назнаке да једна велика инострана компанија жели да направи свој производни погон, тим пре јер је у непосредној близини и цивилни аеродром Морава, који ствара даље услове за развој туризма.

Игор Андрић



Огранак ЕД Лозница

Инвестиције у ритму развоја града

Улагања у електроенергетску инфраструктуру прате инвестиције страних компанија у ауто индустрију

Огранак Лозница улаже у нове објекте и мрежу, јер је тај град један од ретких у Србији у којем се број становника повећава. Отварање нових радних места значајно је покренуло грађевинску индустрију па се гради велики број станова. У протеклих годину дана изграђено је шест трафостаница 10/0,4 kV за прикључење нових стамбено-пословних објеката, а у току је изградња и пројектовање 5 трафостаница 10/0,4 kV са прикључним далеководима и мрежама ниског напона намењених прикључењу нових корисника, али и побољшању напонских прилика код већ постојећих.

–Реконструисано је више од 20 километара далековода 10 kV, уграђено је 18 растављача, замењен је стари 10kV кабал у Малом Зворнику на изводу Сервис који повезује две суседне ТС 35/10 kV Мали Зворник 1 и 2. Тиме је знатно повећана поузданост снабдевања потрошача на овом подручју. Замењена су два енергетска трансформатора 630 kVA, што је само почетак од укупно осам планираних замена. Овим ће се смањити технички губици електричне енергије – каже директор огранка Електродистрибуција Лозница Дарко Карапанџић. – Комерцијални губици су за само годину дана са 11,57% смањени на 10,46%. Резултат смањења од 1,11% је постигнут после 3.000 ванредних контрола мерних места. Откривена је 31 неовлашћена потрошња и фактурисано је 17,8 милиона динара, а од тога је већ наплаћено скоро 16 милиона. Овом резултату је допринела и планска замена 42 мерне групе, а ускоро почињу радови на измештању 200 мерних места са уградњом „паметних“ бројила – наводи Карапанџић. Од пролећа прошле године је реконструисано око 230 километара нисконапонске мреже. Алуминијумско-челични проводници су замењени самоносивим кабловским снопом, а 1.250 дотрајалих дрвених стубова

замењено је новим бетонским. Од тога само кроз пројекат „Јадар“ реконструисано је око 80 километара мреже. Ради се на 160 нисконапонских мрежа које ће бити завршене до јуна. Укупна вредност ове инвестиције је око 400 милиона динара.

Очекује се добијање грађевинске дозволе за реконструкцију веома важне ТС 110/35/10 kV Лешница за коју је опрема већ испоручена. Њена вредност са радовима је 430 милиона динара. У току је израда пројектно-техничке документације за проширење енергетског капацитета и увођење у систем даљинског управљања у ТС 110/35/10 kV Љубовија. У ТС 110/35 kV Крупањ се уграђује још један трансформатор инсталисане снаге 20 MVA. Реконструира се и заштита у ТС 35/10 kV Бобија, чиме ће поузданост у снабдевању електричном енергијом бити подигнута на виши ниво. У плану је изградње две нове ТС 35/10 kV Мали Зворник 2 и Драгинац.

За потребе изградње брзог пута Шабац–Лозница су до сада реализоване 22 колизије постојећих надземних 10 kV водова и мрежа ниског напона са пројектованом саобраћајницом. У току је израда пројектне документације за још 15 колизија, као и припрема пројектно-техничке документације за укрштање ДВ 35kV веза ТС 110/35/10kV Лешница - ТС 110/35/10kV Јања (Република Српска) са овом саобраћајницом. Уз нову саобраћајницу се гради и нова лозничка индустријска зона, јер су постојеће већ у пуном капацитету. Развој нове индустријске зоне условљава изградњу и нових електроенергетских објеката који ће захтевати значајна улагања у наредним годинама. За огранак Лозница је један од приоритета проширење енергетског капацитета на ТС 110/35/10kV Лозница 2



уградњом још једног енергетског трансформатора 110/35/10 kV и опремање постројења 110 kV.

–Огранак има 5 ТС 110/35kV, 18 ТС 35/10kV и 934 ТС 10/0,4kV. Дужина електродистрибутивне мреже огранка износи 250 километара (35kV), 868 километара (10kV) и 3.158 километара (0,4kV). Ми окупљамо високо образоване стручњаке за одржавање свих електроенергетских објеката. Хтео бих да истакнем да имамо и веома квалитетну екипу електромонтера. Недавно сам добио бројне похвале на њихов рад када су одлазили на испомоћ у друге огранке. Веома сам поносан на све своје колеге – закључио је директор огранка Електродистрибуција Лозница Дарко Карапанџић.

Игор Андрић

Почела модернизација заштитне опреме на објектима ТС 110/x kV Модернији систем - већа ефикасност

Систем са даљинским управљањем и праћењем приоритет Електродистрибуције Србије

Модернизација заштитне опреме у трансформаторским станицама 110/x kV на дистрибутивном подручју Нови Сад последњих неколико година је интензивнија. Циљ је поуздан систем са даљинским праћењем и управљањем, чије одржавање ће водити добро обучене и опремљене екипе.

- На територији Дистрибутивног подручја Нови Сад су, преко Дирекције за управљање ДЕЕС кроз Уговоре о модернизацији заштите, реконструисана 20 kV (35 kV) постројења и разводи помоћних напона на чак петнаест електроенергетских објеката ТС 110/x kV. Такође је кроз Оквирне споразуме о модернизацији заштитне опреме на 110 kV пољима реконструисано шест далеководних поља – каже Даница Тимотић, задужена за праћење реализације Оквирног споразума за Дистрибутивно подручје Нови Сад. Додаје да радови овог типа захтевају одређена средства, усредсређеност стручних људи, као и боравак екипа на терену.

Једна од новина јесте и увођење микропроцесорске заштите, чиме се добија савремено опремљена трансформаторска станица, док се корисницима дистрибутивног система повећава поузданост испоруке електричне енергије. Конкретно, уградња микропроцесорске заштите омогућава већи број заштитних функција и приступ у читавању података и догађаја са самог релеја без одласка на објекат. Такође, савремени релејни уређаји пружају могућност већег броја информација са тих ТС, на пример, за далеко-



водна поља су то прецизнија времена прораде заштита приликом квара или податак о удаљености квара, што помаже да време локализовања, отклањања квара и време прекида нападања буде краће.

Због свега овога, али и још додатних побољшања која се постижу оваквим реконструкцијама, наставља се са модернизацијом система релејне заштите на енергетским објектима. - До краја године су радови на модернизацији заштите четири трафо поља 110 kV, на ТС „Зрењанин 4“, и ТС „Киkinда 2“. Поред тога, на територији Дистрибутивног подручја Нови Сад овим пројектом планирана је замена опреме у још шест далеководних поља и пет трафо поља и оне би требале бити завршене до 2025. године завршетком Оквирних споразума о модернизацији заштите у 110 kV пољима. На подручју Дистрибутивног подручја Нови Сад би тако добили комплетно реконструисаних пет ТС 110/20(35) kV, ТС „Киkinда 1“, ТС „Киkinда 2“, ТС „Зрењанин 4“, ТС „Ковин“ и ТС „Палић“, с обзиром на то да је СН страна ових објеката већ реконструисана током протеклих годину и по дана - објашњава Даница Тимотић.

Код далеководних и трафо поља подразумева се уградња релејне заштите последње генерације и повезивање са SCADA системом, замена каблова између нових ормана у згради и ормана у припадајућем пољу напољу, као и демонтажа старих релејних ормана и сталака. Предвиђена је уградња Сименс микропроцесорских релеја за дистантну заштиту и релеја диференцијалне заштите трафо поља.

Поред заштитних, уградиће се и заштитно-управљачки уређаји, који ће омогућити манипулацију опремом у постројењу било даљинским путем или са лица места.

Како се кроз експлоатацију реконструисаних објеката овај начин унапређења енергетских објеката показао као добро реализована идеја, циљ је да се и у будућности настави истим темпом. На подручју Дистрибутивног подручја Нови Сад планира се прво модернизација 110 kV поља на ЕЕО, а потом да се настави са објектима на којима је још увек комплетно стара механичка заштита.



CIREД Србија о прикључењу ОИЕ на мрежу Регулаторни оквир шири тржиште

Дистрибутивни систем кључан за интеграцију обновљивих извора енергије



Електродистрибуција Србије од априла 2021. године и усвајања сета закона за област обновљивих извора енергије примила је изузетно велики број захтева за прикључење ОИЕ на дистрибутивни електроенергетски систем појединачне инсталисане снаге од неколико десетина kW до 10 MW. На ДСЕЕ је прикључено 380 објеката за производњу електричне енергије. Предњаче мале хидроелектране са 162 објекта укупне снаге 129 MW, али им се по броју приближавају соларне електране, којих има 157, са укупном снагом од свега 32,5 MW, рекао је Предраг Матић, директор Дирекције за планирање и инвестиције Електродистрибуције Србије на стручном скупу о Прикључењу обновљивих извора на нисконапонску и средњенапонску дистрибутивну мрежу.

На скупу који је 12. октобра организовао Национални комитет CIREД Србија у сарадњи са Привредном комором Србије, Матић је истакао да је тренутно у обради у разним фазама 2.675 захтева произвођача са укупно инсталисаном снагом око два гигавата.

– Од 2021. године уведена је нова категорија корисника система, купац-произвођач, а тај статус су до данас стекла 1.624

домаћинства, једна стамбена заједница и 583 корисника из других категорија, првенствено из индустрије, са укупно инсталисаном снагом од 35,3 MW, искључиво солара. У обради је још 1.600 захтева за стицање статуса купац-произвођач, са укупном инсталисаном снагом од 337 MW – прецизирао је он. Матић је нагласио да се ствара регулаторни оквир за даљи развој ОИЕ пошто су у мају ове године ступиле на снагу измене Закона о коришћењу ОИЕ, управо ступа на снагу нова Уредба о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом, а очекује се и усвајање нових измена и допуна Закона о енергетици, који ће дефинисати нове учеснике на тржишту.

Др Зоран Симендић, председник CIREД Србија, отварајући стручни скуп у ПКС рекао је да прикључење обновљивих извора енергије на ниском и средњем напону представља врло ефикасан начин интеграције ових извора у електроенергетски систем у целини.

– На овај начин се постиже да производња електричне енергије из ОИЕ буде близу потро-

шње, чиме се смањују губици у преносном и дистрибутивном систему. Међутим, електродистрибутивне компаније имају изграђену дистрибутивну мрежу и ограничене расположиве капацитете (hosting capacity) за прикључење обновљивих извора. То значи да се расположиви капацитети морају повећавати како у дугорочном планирању развоја дистрибутивних мрежа, тако и у оперативном краткорочном планирању рада – истакао је Симендић.

Да су потребне додатне анализе показала је и Студија интеграције купца-произвођача у дистрибутивни систем Србије.

– Потребно је не само са техничког, него и са правног аспекта, детаљније размотрити сва ограничења која се тренутно предлажу за прикључење ОИЕ на дистрибутивни систем – рекао је један од аутора студије, доцент др Горан Добрић, са Електротехничког факултета у Београду.

Рад једнодневног стручног скупа, пратило је око 150 учесника у сали и још 40 путем интернета.

Миланка ~~Стејарић~~ Ђковић

Побољшавамо и унапређујемо заштиту животне средине Управљамо свим врстама отпада

Под управљањем отпадом подразумева се сакупљање, разврставање, транспорт, привремено складиштење и коначно отуђење отпада

Препознавањем и разумевањем утицаја својих активности на животну средину, идентификацијом значајних аспеката животне средине, преузимањем мера превенције загађења, као и сталним побољшањем и унапређењем управљања заштитом животне средине у складу са законским прописима и захтевима сертификованог стандарда ISO 14001 Система менаџмента заштитом животне средине Електродистрибуција Србије придаје велики значај заштити животне средине. Један од најзначајнијих идентификованих аспеката заштите животне средине представља управљање отпадом јер је неадекватно одлагање отпада је највећи узрочник загађења животне средине. Под отпадом се подразумева свака материја или предмет који се одбацује, намерава или је неопходно да се одбаци. Електродистрибуција Србије својим активностима на годишњем нивоу генерише одређене количине отпада, па је стога акценат на адекватном управљању отпадом, што представља спровођење свих потребних активности од настанка отпада до његовог коначног отуђења. У том циљу усвојена је интерна процедура Управљање отпадом и именована су лица одговорна за управљање отпадом и опасним материјама за дистрибутивна подручја, и за сваки огранак.

У складу са законским прописима у Електродистрибуцији Србије отпад се према карактеристикама које могу негативно утицати на животну средину дели на опасан и неопасан отпад. У циљу идентификације врсте отпада и адекватног управљања урађено је испитивање и карактеризација. Идентификоване врсте отпада су наведене у Интерном каталогу отпада, неке од њих су неопасан бакар, алуминијум, гвожђе, каблови, изолатори, трансформатори без уља, пластика, бетонски стубови, импрегнирани дрвени стубови, мерни уређаји, гуме, канцеларијски намештај, папир итд.

Опасан отпад је амбалажа која



садржи остатке опасних супстанци, дрво које садржи опасне супстанце, опасан електрични и електронски отпад као што су зауљени прекидачи, растављачи, кабловске главе, рачунарска опрема, клима уређаји, РСВ контаминирана опрема, трансформатори са уљем, трансформаторско уље, каблови који садрже уље, адсорбенти, филтери за уље, отпад који садржи азбест, зауљена вода, зауљена земља и камен, возила, оловне батерије итд.

У огранцима Електродистрибуција Србије, у циљу адекватног разврставања и складиштења отпада, у складу са законским прописима, изграђени су магацински простори за складиштење отпада. Складишта се састоје од наткривеног и отвореног дела где се у зависности од врста отпада он складишти у контејнерима, типским контејнерима, у бурадима, џамбо џаковима, на танквананама, тацнама. Складиштење је привременог карактера и отпад се складишти у магацинима све до предаје овлашћеном оператеру, а најдуже до 3 године од настанка.

Електродистрибуција Србије има склопљен оквирни споразум за предају неопасног отпада са овлашћеним оператером који поседује дозволе за сакупљање, транспорт, складиштење и/или третман неопасног отпада. Отуђење неопасног отпада се ради по потреби, да не дође до нагомилавања великих количина неопасног отпада.

У циљу даљег унапређења управљања отпадом и смањења сопственог штетног утицаја на животну

средину Електродистрибуција Србије је склопила оквирни споразум којим су обухваћени ажурирање плана управљања отпадом, израда програмске подршке за управљање отпадом, испитивање и карактеризација отпада као и отуђење опасног отпада. Очекује се почетак активности које су обухваћене споразумом. Вршиће се пресек стања управљања отпадом, интерна и екстерна регулатива, организација, одабир кадрова, опсервација постојећих објеката и опреме за управљање отпадом, врсте и количине генерисаног опасног и неопасног отпада, разврставање, складиштење и свакако отуђење тог отпада. Такође, радиће се и мапирање електроенергетских објеката, ТС 110/x kV и ТС 35/x kV, на нивоу целе Републике Србије, као и свих локација привременог складиштења отпада. Имплементацијом програмске подршке унапредиће се вођење потребне документације. Циљ је да је сва документација ажурна и доступна. Истовремено ће се радити испитивање и карактеризација отпада, а након тога ће се на основу добијених извештаја и отуђити генерисани опасни отпад. Након тога радићемо идентификацију могућности за побољшања и унапређења из области управљања отпадом, као и дефинисање даљих планова и циљева.

Овим оквирним споразумом направљен је велики и озбиљан корак ка унапређењу управљања отпадом, а Електродистрибуција Србије је показала своју опредељеност и одлучност ка заштити животне средине и смањењу негативног утицаја на животну средину.

Александра Цупара



Стеван Јефтић у 21. хуманитарној акцији новосадских мотоциклиста Велико срце диспечера

Ништа не може да се мери са ширином дечијег осмеха,
кажу Мото Деда Мразови

У сарадњи са свим мотористима добре воље, преко 1.500 пакетића најмлађим суграђанима и ове године возе на својим моћним машинама чланова мото удружења Апостоли из Новог Сада. Они више од две деценије доносе најмлађима радост и добре жеље за наредну годину. Међу њима је наш диспечер и активиста у Апостолима Стеван Јевтић, диспечер у НДДЦ у Новом Саду. Каже да је акција поделе пакетића деци настала спонтано, када се разболело дете једног колеге.

– Посетили смо га у Дечијој болници и однели пакетић, али смо знали да тамо има још малих пацијената, па смо понели поклоне и за њих. Тај осмех ми је остао у срцу, и од тог тренутка смо схватили да је такав гест непроцењив за људску душу. Јефтић каже да су посебно дирљиви сусрети са децом у свратишту, где их дочекају најмлађи суграђани са великим осмехом на лицу и радошћу у очима. Раздрагани, каже, покушавају да нас развеселе искреним загрљајем, чиме показују несебичну љубав.

Увек, па тако и ове године рута Деда Мраза на мотору завршава се на новосадском Тргу слободе. Малишани се највише обрадују слаткишима које добију баш из руке Деда Мраза. Тај гест им, каже Јевтић, значи више од самог поклона.

И тако, више од двадесет година са мотористима добре воље из бројних удружења, Апостоли својим гестом радују децу која новогодишње празнике проводе у Институту за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, у Свратишту за децу улице, или Сигурној кући, а своју хуману мисију завршили су на Тргу слободе у центру Новог Сада, где су их са нестрпљењем чекали бројни малишани са родитељима.

Диспечер Јевтић још каже да интересовање за поделу пакетића из године у годину расте, а добило је и још једну нову димензију. Ова хумана манифестација потпомогнута је заинтересованим спонзорима којих у овом тренутку има више од двадесет.

– Протеклих година смо за Дечију болницу купили хируршки аспиратор, помоћне кревете



за мајке које остају уз своју децу док се лече, и два инхалатора за одељење за плућне болести. Уз то, спаковали смо велики број пакетића које смо уз пригодан програм даривали деци у Дечијој болници – прича он. И ту се, каже, не заустављају. После мото-Деда Мразева на реду су акције које припремају за ускршње празнике. На сличан начин посетиће и штићенике из Дома за децу и омладину ометену у развоју у Ветернику.

Маријана Јојић



Хуманитарна акција у Огранку Електродистрибуција Крагујевац Друштвена одговорност на највишем нивоу

Крагујевчани годину завршавају и као шампиони хуманости



У просторијама крагујевачке електродистрибуције одржана је традиционална акција добровољног давања крви, коју сваке године у октобру спроводи Актив добровољних давалаца крви, а који функционише у оквиру синдикалне организације. Ово је једна од највећих акција овог типа не само у граду и околини, већ и шире. Осим запослених у Електродистрибуцији Крагујевац, који се радо одазивају и дају крв увек су ту и гости, даваоци крви из других електродистрибуција из Србије и Републике Српске, па тако ове године добровољни даваоци крви долазе из електродистрибуција Лесковац, Чачак, Зрењанин, Пожаревац, Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана. Посебно је интересантна сарадња са даваоцима крви из електропривредних предузећа Републике Српске, која је успостављена пре више од 15 година. Представници синдиката и запослени ових предузећа се узајамно посећују и учествују у акцијама добровољног давања

крви сваке године, па су тако сада у Крагујевцу били добровољни даваоци из Бања Луке, Требиња и Угљевика. Посебно овај пут треба поменути нашег колегу из Крагујевца Милосав Милета Јовановића, који је синдикални челник и дугогодишњи давалац крви, а годинама је организовао ову акцију и сам давао крв. Ово му је био 101. пут да даје крв и по томе је рекордер, али пошто ускоро пуни 65 година и иде у пензију, још је ово била прилика за давање као радно активан, будући да је 65 година и законска старосна граница до када може да се даје крв. –Сада када сам још у овом статусу дао крв, волео бих да мој пример послужи другим колегама као инспирација да се укључе у ову хуману активност и постану даваоци, а нарочито млади, и тако наставе лепу традицију нашег предузећа – каже колега Миле и додаје да је друштвено одговорно понашање увек било важно нашим запосленима, па је сходно томе

и ова активност сваке године имала за циљ да помогне локалној заједници и здравствено најугроженијим суграђанима. У овој акцији прикупљено је 110 јединица крви, што је респектабилан резултат. То потврђује водећу позицију крагујевачке електродистрибуције међу организацијама које добровољно дају крв у граду и региону. –Ову акцију од сличних издваја велики број учесника, али и даваоци који долазе са стране, међу којима бих посебно истакао наше пријатеље из Републике Српске, који преко 15 година долазе у Крагујевац да дају крв – изјавио је Веско Мартиновић, челник синдиката и организатор акције. Запослени из ЕД Крагујевац два пута годишње дају крв у организацији синдиката, у мају и у октобру, а треба истаћи одличну сарадњу са Службом за трансфузију крви Универзитетског клиничког центра Крагујевац, уз чију помоћ се ове акције спровде сваке године.

Бојан Радојевић



Татјана Маринковић, борац за очување традиције Хуманост као начин живота

Посветила живот помажући другима као активиста Кола српских сестара

Изузетна посвећеност хуманитарном раду издваја Тању Маринковић међу запосленима у Електродистрибуцији Крагујевац, где ради већ 33 године као техничар у Одељењу за преглед, прикључење и контролу мерног места. Тања је дугогодишња чланица, а последњих неколико година и председница крагујевачког Кола српских сестара, женске културно-просветне, патриотске и хуманитарне организације са великом традицијом.

– Жеља да помажем људима ме је пре 32 године довела у Коло српских сестара, нашу најстарију хуманитарну организацију, која ове 2023. године слави 120 година постојања – каже Тања и додаје да је Шумадијско коло, основано у Крагујевцу на Крстовдан 1903. године, функционисало све до 1945. године када престаје са радом, а обновљено је 1991. године. Тада му се и она придружила, а од 2016. године је на челу ове организације.

Хуманитарни рад је оно што превасходно одликује Коло српских сестара, али и нашу колегиницу.

– Сваке године организујемо Ђурђевдански бал на којем прикупљамо средства која се дају у хуманитарне сврхе, онима којима су најпотребнија – истиче Тања и каже да имају око 400 социјално угрожених породица које редовно помажу у храни, одећи, лековима, храни за бебе. Акције трају током целе године, па и током празника. За Ускрс се носе офарбана јаја у дежурне градске службе, а поводом Светог Саве се деле пакетићи деци оштећеног слуха.

Коло и Тања су активни и кад је у питању очување традиције и у оквиру пројекта „Пла-



Татјана Маринковић са хуманитаркама

ва птица“ организују школу плетења и везења. Културно-просветитељски рад Кола се огледа у његовим издавачким подухватима, где се издају књиге на тему културе, историје и традиције. Покретачка снага свих тих активности је наша колегиница Тања. То је препознато и у локалној заједници, па је Тања овогодишња добитница Ђурђевданске награде, највише награде Града Крагујевца, за свој

хуманитарни и просветитељски рад у оквиру Кола српских сестара.

Љубав и емпатија је оно што испуњава ову скромну жену. Ослоњена на славну прошлост Кола српских сестара, као и лик и дело наше славне сликарке и хуманитарке Надежде Петровић која је Коло и основала, Тања подиже хуманост на виши ниво.

Бојан Радојевић

Дивчибаре – туристички потенцијал са историјом Најлепши бисер у круни Маљена

Милош Обреновић је ову прелепу планину откупио после другог српског устанка од Дели-аге Серчесме



Дивчибаре су висораван, на 38. километру од Ваљева, заштићене од ветрова Повленом, Маљеном и Сувором. Те три планине заједно је до пре 300 година народ звао Карадаг (Црна Гора). Оне Дивчибарама обезбеђују идеалну климу за лечење плућних болести. Ваздух је богат јодом, извори пијаће воде избијају из пукотина кроз које струји хладан ваздух, па је та студена вода добра за цео организам. Печурака и лековитог биља има на сваком кораку, а у рекама и потоцима станују поточни рак, златић, клен и кркуша. То је само једна од две локације на којима се може видети и чути планински славуј у амбијенту који ослобађа од стреса и доводи до унутрашњег баланса. Легенда каже да је овај крај име добио по једном тужном догађају. Због изненадног летњег пљуска брза планинска река Црна Каменица је толико набујала да је млада чобаница у њу упала и изгубила живот, па је цео предео добио назив Дивојачке баре или Дивчибаре.

Кнез Милош је рођен у близини и знао је шта купује. Мештани кажу да је он зачетник туризма у Србији зато што је купио тако атрактивну локацију. Ипак, он је ову прелепу висораван користио за изгон стоке

и сенокошу. Често је ту боравио и обилазио чобане који су радили за њега. Сместио се у господарску колибу, а извор хладне воде у близини данас носи име Милошева чесма. Највиши врх је на 1.103 метра и носи назив по другом владару. За битку против Угара Душан Силни је баш ту поставио логор и пратио борбу. У сећање на њега то место је названо Краљевсто. По легенди, често је и Марко Краљевић навраћао у ове крајеве. Једном је спазио да крај самог пута вода извире и брзо се разлива. Био је жедан, а никако није успевао да се напије. Тад је Шарац закопао ногом на месту где је вода избијала, те направио удубљења у којима се задржала. Извор личи на чанак, па их народ назва Маркови чанци. Пешачких стаза је много, а за излет се препоручује Чалачка греда изнад истоименог потока. То место је специјални природни резерват, јер се на истој локацији налазе бели и црни бор што је реткост. Они који не воле да шетају до најлепшег видиковца могу доћи и аутомобилом. Место нуди широк поглед, мало је истурено, па га често ударају громови, зато се зове Паљба. Ови терени су популарни међу

ТС ЗА ХОТЕЛЕ

Нова ТС 35/10 kV Дивчибаре је под напоном. У току је изградња другог 35 kV вода са стране Осеченице. Када буде завршен, трафостаница ће добити још један трансформатор. Улажући у најмодерније хотеле инвеститори за снабдевање електричном енергијом граде трафостанице 10/0,4 kV. На малом простору их је чак 36 и о њиховом одржавању брине ЕД Ваљево.

параглајдерима. Скијашима су на располагању четири стазе покривене системом вештачког оснежавања. Одговарају свим категоријама скијаша, од највештијих до почетника и деце. У другим деловима године бициклисти могу да бирају између три стазе. Бајкерски круг око Дивчибара је дуг 57 километара. Понуда спорта је велика, а међу њом су риболов и јахање. Ако волите добру музику половином августа актуелан је Mountain music fest (MMF). За другачије сензибилитете ту је верски туризам. На самим Дивчибарама је црква светог Пантелејмона, а у близини су манастири Боговађа, Ђелије, Лелић, Пустиња, Јовања и Докмир. Бројне монахиње и монаси, а међу њима и највећи духовници попут Јустина Поповића ту су нашли свој мир.

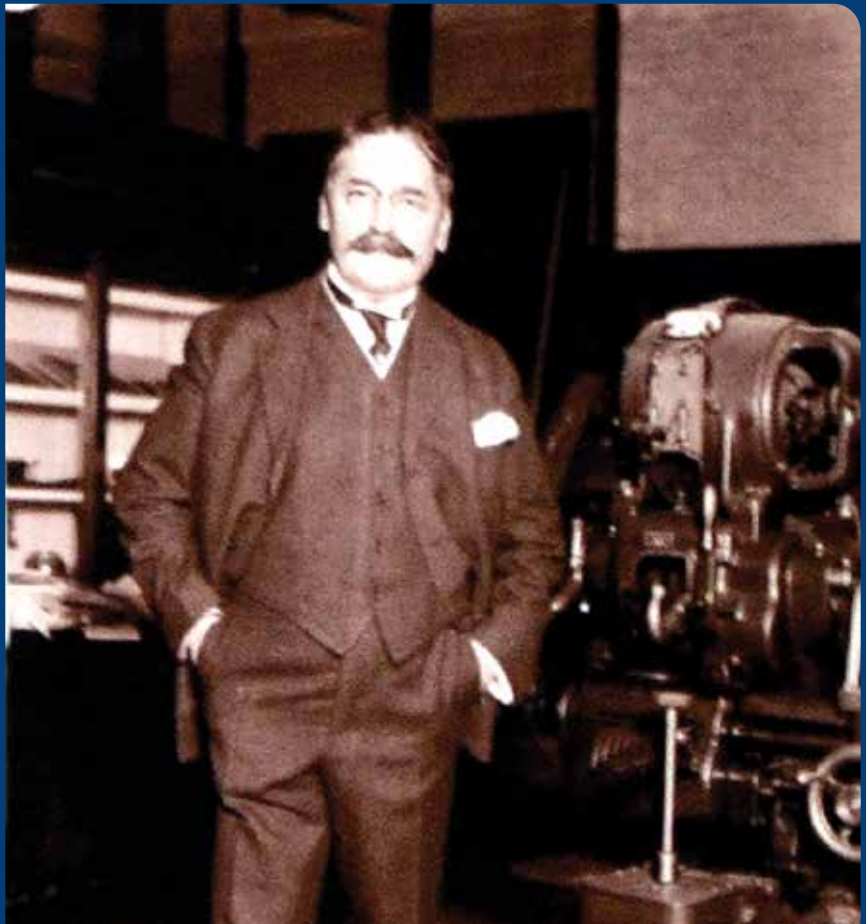
Игор Андрић



Највећи лобиста и донатор кога је Србија имала у иностранству Србин, научник, добротвор

Списак Пупинових донација садржи образовне институције, цркве, манастире, друштва и појединце

Проналасци Михајла Пупина су резултат његовог експерименталног истраживања, а своје време посвећивао фундаменталној науци, општем образовању, педагошком и друштвеном раду, а функцију српског конзула у Њујорку обављао је бесплатно. Био је изразито велики дародавац и финансирао српска удружења и српске новине. Новац који је стекао за живота био је његова лична зарада а не стечени профит. Понашао се као православац, домаћин који поклања оно што је својим рукама зарадио. До краја живота, као Новозаветни светац, поделио је све своје богатство. Остао је запамћен као велики донатор, дародавац и добротвор. Краљевском друштву у Београду је 1911. године помогао да оснује меморијални фонд у спомен мајке Алимпијаде Пупин, за стипендирање талантованих и сиромашних студената. Српском друштву за клутуру у Београду је 1928. године донирао средства да оснује фонд за стипендирање. Значајну суму новца поклонио је Народном музеју у Београду и Музеју уметности у Загребу. Током Балканских ратова и Првог светског рата, формирао је и донирао Црвени крст и фонд за помоћ српској сирочади. Основао је и финансирао 1909. године Савез Сједињених Срба Слога и 1914. године Српску народну одбрану. Несебично је помагао Коло српских сестара, разна етно друштва којих је било у свим градовима Србије, Црне Горе и Македоније. Пупиновом заслугом прикупљена је помоћ од 140 милиона тадашњих долара. Добровољне прилоге и дарове даровао је црквама, школама, просветним и добротворним установама,

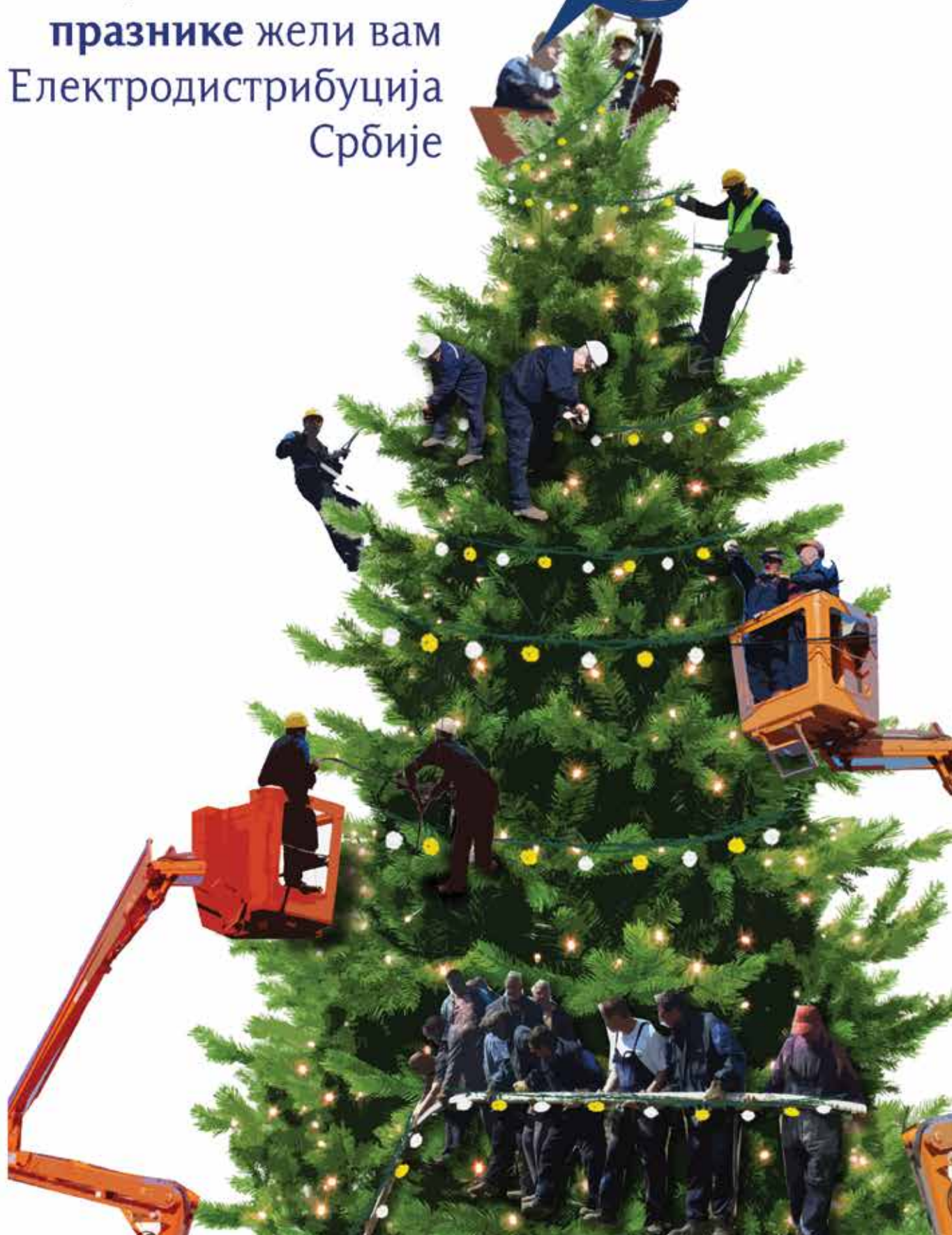


студентима, књижевницима и држим лицима од 1921. до 1935. године. Финансирао је 1934. године оснивање Фонда Михајло Пупин, којим је требало да се, у Идвору, изгради дом са биоскопом и пољопривредна школа, и стипендирају ученици и студенти агрономије. Народни дом у Идвору је завршен 1936. године, годину дана након његове смрти, као најлепша и најсавременија грађевина у оно време, са канализацијом, сопственим струјним генератором, радиом и разгласом за салу од 150 седишта, галеријом, бином и читаоницом. Пупин је допринео изградњи и фонду Универзитетске библиотеке у Београду, задужбини америчког индустријалца Андреја

Карнегија. У Пупиновом легату библиотеке налазе се важни научни часописи и енциклопедија Британика из тог времена и преко шест стотина књига и уџбеника које је поклонио. Од његове помоћи рађене су монографије, откупљивана уметничка дела и вођена археолошка истраживања. Бројне стипендије додељене су за школовање ђака и студената. Помогao је креативне појединце, уметнике и научнике међу којима су Јован Цвијић, Урош Предић, Паја Јовановић и Војислав Илић Млађи. Пред крај живота пренео је остаток уштеђевине на Колумбија универзитет за истраживања у физици и физичкој хемији

Маја Гале Шапоњац

Успешну нову
2024. годину
и срећне **божићне**
празнике жели вам
Електродистрибуција
Србије



**ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА
СРБИЈЕ**

